УДК: 372.851(575.2)(043.3)

МАТЕМАТИКАНЫ КЕСИПКЕ БАГЫТТАП ОКУТУУНУ УЮШТУРУУНУН ПЕДАГОГИКАЛЫК ШАРТТАРЫ

Бакманова Айгуль Ибраимовна -
И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети
Ниязбеков Талгарбек Кубатбекович -
Кыргызстан эл аралык университети

Аннотация: *Бул макалада кесиптик багыттын артыкчылыгы, жогорку кесиптик окуу жайдагы мугалимди математикага даярдоонун өзгөчөлүгү көрсөтүлдү. .Педагогикалык шарттарда мугалимдерге математиканы окутуунун профессионалдык багыттагы моделине өтүү түшүндүрүлөт. Педагог -окумуштуулардын аныктамалары сөз болот. Философиялык мааниде «шарт» түшүнүгү «башка нерсе (шарттуу) көз каранды болгон нерсе; объектилердин комплексинин (нерселердин, алардын абалынын, өз ара аракетинин) маанилүү курамдык бөлүгү, алардын болушунан сөзсүз түрдө берилген кубулуштун бар болушу келип чыгат».*

Демек, «шарт» терминин белгилүү бир кубулуштун болушун камсыз кылуучу объектилердин жыйындысынын маанилүү курамдык бөлүгү, жагдай катары аныктоого болот. Педагогикалык басылмаларда жана диссертациялык изилдөөлөрдө «педагогикалык шарт» түшүнүгүн аныктоодо ар кандай пикирлер бар. Практикалык деңгээлде жогорку окуу жайларында адистерди даярдоо Мамлекеттик жалпы билим берүү стандартына (ГОСО) ылайык жүргүзүлөт. Мамлекеттик билим берүү стандартын ишке киргизүү кесиптик жана социалдык чөйрөдөгү эң татаал маселелерди чечүүгө жөндөмдүү дүйнөлүк деңгээлдеги адистерди даярдоого багытталган жогорку билим берүүнүн сапатын башкаруу системасын түзүүнүн биринчи этабы болуп саналат.

Урунттуу сөздөр: *педагогикалык шарт, кредиттик билим берүү, ПНОМ (математиканы кесипке багыттап окутууну уюштуруу), окутуунун модели,стандарттык билим берүү программалары.*

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ОРГАНИЗАЦИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-НАПРАВЛЕННОГО ОБУЧЕНИЯ МАТЕМАТИКЕ

Бакманова Айгүл Ибраимовна -
Кыргызский государственный университет имени И. Арабаева
Ниязбеков Талгарбек Кубатбекович -
Международный униеврситет кыргызстана

Аннотация: *В данной статье показано преимущество профессиональной направленности, особенность подготовки учителя высшей профессиональной школы по математике. .Переход к профессионально ориентированной модели обучения математике разъясняется учителям в педагогических условиях. Обсуждаются определения учителей и ученых. В философском смысле понятие «условие» есть «нечто, от чего (условно) зависит нечто другое; важная составная часть комплекса объектов (вещей, их состояния, взаимодействия), из их наличия неизбежно следует существование данного явления. Поэтому термин «состояние» можно определить как важный компонент совокупности объектов, обеспечивающих существование определенного явления, ситуации. Существуют разные мнения по поводу определения понятия «педагогическое состояние» в педагогических публикациях и диссертационных исследованиях. На практическом уровне подготовка специалистов в высших учебных заведениях осуществляется в соответствии с Государственным общеобразовательным стандартом (ГОСО). Внедрение государственного образовательного стандарта является первым этапом создания системы управления качеством высшего образования, направленной на подготовку специалистов мирового уровня, способных решать самые сложные задачи в профессиональной и социальной сфере.*

Ключевые слова: *Педагогические условия, кредитное обучение, ПНОМ (профессионально-направленного обучения математике), модель обучения, типовые образовательные программы.*

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE ORGANIZATION OF TEACHING MATHEMATICS, FOCUSED ON THE PROFESSION

Bakmanova Aigul Ibraimovna -
Kyrgyz State University named after I. Arabaev
Niyazbekov Talgarbek Kubatbekovich -
International university of kyrgyzstan

Abstract: *In this article, the advantage of the professional orientation, the peculiarity of the preparation of the teacher in the higher vocational school for mathematics was shown. .Transition to a professionally oriented model of teaching mathematics is explained to teachers in pedagogical conditions. Definitions of teachers and scientists are discussed. In a philosophical sense, the concept of "condition" is "something on which something else (conditionally) depends; an important constituent part of a complex of objects (things, their state, interaction), from their presence the existence of a given phenomenon nevitably follows. Therefore, the term "condition" can be defined as an important component of a set of objects that ensure the existence of a certain phenomenon, a situation. There are different opinions on the definition of the concept of "pedagogical condition" in pedagogical publications and dissertation studies. At the practical level, training of specialists in higher educational institutions is carried out in accordance with the State General Education Standard (GOSO). The implementation of the state education standard is the first stage of creating a quality management system of higher education aimed at training world-class specialists capable of solving the most complex problems in the professional and social sphere.*

Key words: *Pedagogical conditions, credit education, VOM (professional-oriented teaching of mathematics), model of education, standard educational programs.*

Кесиптик багыт принцибинин артыкчылыктуулугу жогорку кесиптик окуу жайдагы мугалимди математикалык даярдоонун бүткүл педагогикалык системасын өзгөртүүнү билдирет. Кандай педагогикалык шарттарда келечектеги мугалимдерге математиканы окутуунун профессионалдык багыттагы моделине өтүүгө болот? Биз бул суроого теориялык жооп табабыз, аны эмпирикалык түрдө текшеребиз.

Орус тилинин сөздүгүндө С.И.Ожеговдун шарты «бир нерсе көз каранды болгон жагдай» [1] деп түшүндүрүлөт.

Философиялык мааниде «шарт» түшүнүгү «башка нерсе (шарттуу) көз каранды болгон нерсе; объектилердин комплексинин (нерселердин, алардын абалынын, өз ара аракетинин) маанилүү курамдык бөлүгү, алардын болушунан сөзсүз түрдө берилген кубулуштун бар болушу келип чыгат».

Демек, «шарт» терминин белгилүү бир кубулуштун болушун камсыз кылуучу объектилердин жыйындысынын маанилүү курамдык бөлүгү, жагдай катары аныктоого болот. Педагогикалык басылмаларда жана диссертациялык изилдөөлөрдө «педагогикалык шарт» түшүнүгүн аныктоодо ар кандай пикирлер бар. Ошентип, М.В. Семенова [2] педагогикалык шарт окуу процессинин тандалган компоненттерине: мазмунуна, ыкмаларына жана уюштуруу формаларына ылайык белгилүү бир максатка жетүүнүн натыйжасы деп эсептейт.

Т.А. Ильина [3] инсандык жана профессионалдык өсүүгө өбөлгө түзгөн окуу компоненттеринин мүмкүнчүлүктөрүн аныктоо аркылуу бизди кызыктырган түшүнүктүн интерпретациясын берет. В.А.Мижерикованын аныктамасы: «Педагогикалык шарт – мугалим менен окуучунун ортосундагы тарбиялык өз ара аракеттенүүнүн шарты, ал мугалим тарабынан максатка жетүү үчүн мазмундун элементтерин, ыкмаларын (техникаларын) максаттуу тандоонун, долбоорлоонун жана колдонуунун натыйжасы болуп саналат. жогорку класстын окуучуларынын окуу ишмердүүлүгүнүн мотивациясын тарбиялоо».

В.Я Людис [4] аныктагандай, Педагогикалык шарттар- педагогикалык процесстин жалпы принциптерин эске алуу менен педагогикалык ишти уюштурууга коюлган талаптар жана сунуштар.

Вербицкий А.А.: «Билим берүүнүн жаңы моделине өтүүнүн шарттары:

Билим берүү парадигмасын өзгөртүү, тиешелүүлүгүнө жараша окутуунун жаңы баалуулуктарын, максаттарын, мазмунун, формаларын, ыкмаларын жана каражаттарын, мугалимдердин жана окуучулардын ишмердүүлүгүн кайра карап чыгуу жана өнүктүрүү тарыхый узак жана талаштуу процесс.

Тарыхый кыска убакыттын ичинде жаңы билим берүү парадигмасына интенсивдүү өтүү мамлекеттен жана коомдон интеллектуалдык, психологиялык, материалдык чыгымдарды талап кылат.

Ошондой эле билим берүү системасынын табигый консерватизмин, инновацияга каршылыгын эске алуу зарыл. Мындай каршылыктын субъекттери – эскиге окутуунун жакшы ишенимдүү методдору жана каражаттары, окуу-тарбия процессин уюштуруунун кеңири формалары. Теориялык жана методологиялык талдоо билим берүүнүн тигил же бул инновациялык модели (компетенттүүлүк мамилени ишке ашырууда бул жөнүндө сөз болуп жатат) "жарандык укуктарды" жеңип чыгаарын жана бир катар шарттар аткарылганда билим берүү практикасында кеңири колдонулаарын көрсөтүп турат:

1. Коомдо билим берүүнүн жаңы моделине муктаждыгы (кеңири айтканда – билим берүүнүн түрү) жана аны кабыл алууга даярдыгы;

2. Билим берүү практикасында психологиялык-педагогикалык теорияга таянган жана жалпыланган кеңири инновациялык эмпирикалык тажрыйба топтолгон;

3. Сунушталган билим берүү модели жетишерлик күчтүү психологиялык-педагогикалык теорияга негизделген;

4. Бул теория өндүрүштүк касиетке ээ, антпесе ал олуттуу колдонулуучу мааниге ээ болбойт;

5. Окутуунун жаңы модели мурунку моделдерге таянат, аларды "алып таштаган" сыяктуу, аларды өзүнүн өзгөчө учуру кылып, мыкты салттуу мисалдар менен айкалыштырат;

6. Жаңы модель мурункулар чечкен бардык билим берүү милдеттерин чечет жана андан жогорку деңгээлде, ошондой эле жаңы милдеттердин белгилүү бир комплексин чечет;

7. Окутуунун моделин колдонуунун чеги аныкталган, анткени алардын бири да абсолюттук универсалдуу боло албайт;

8. Окутуунун жаңы түрү окутуунун мазмунун жана аны жайылтуу логикасын чагылдырган өзүнүн окуу китебине (же жок дегенде окуу куралы) ээ;

9. Билим берүүнүн жаңы моделинин теориялык жана илимий-методикалык негиздери массалык мугалимге түшүнүктүү жана конкреттүү педагогикалык технологиялар алар тарабынан оңой өздөштүрүлөт» деп жазат [5].

Бул шарттарды мугалимдердин ПНОМ системасына карата карап көрөлү. Казакстан АПН хабаршысынын 2008 жылгы No 1 санында жарыяланган «Казакстандагы педагогика гылымынын жайы мен дамуы» деген макаласында академик А. Кусаинов мындай деп жазат: «...педагогикалык адистиктер боюнча иштеп жаткан стандарттарды кайра карап чыгып, аларга тиешелүү өзгөртүүлөрдү киргизүүгө мезгил жетти. 12 жылдык мектеп үчүн мугалимдерди комплекстүү даярдоого бир дагы педагогикалык жогорку окуу жайлары кирише элек», жана андан ары: «Табигый-математикалык предметтерди окутуу процессинде жаштарды өнүктүрүүнүн жана тарбиялоонун маңызы боюнча изилдөөлөр жок».

2006-2008-жылдарга Мамлекеттик заказ боюнча КР АПКнын илимий-изилдөө жана өнүктүрүү планында, башкалардын арасында төмөнкү багыттар белгиленген:

- үзгүлтүксүз педагогикалык билим берүүнүн улуттук моделин изилдөө жана өнүктүрүү маселелери;
- компетенттүүлүккө негизделген билим берүү процессинин сапатын баалоо;
- Бул иштин киришүүсүндө мугалимдердин ПНОМунун актуалдуулугу каралат

Жогоруда айтылгандардын бардыгы коомдун мугалимдердин ПНОМ компетенттүүлүк системасына болгон муктаждыгын чагылдырат, бул 1-шарттын аткарылышын билдирет.

Практикалык деңгээлде жогорку окуу жайларында адистерди даярдоо Мамлекеттик жалпы билим берүү стандартына ылайык жүргүзүлөт. Мамлекеттик билим берүү стандартын ишке киргизүү кесиптик жана социалдык чөйрөдөгү эң татаал маселелерди чечүүгө жөндөмдүү дүйнөлүк деңгээлдеги адистерди даярдоого багытталган жогорку билим берүүнүн сапатын башкаруу системасын түзүүнүн биринчи этабы болуп саналат.

Азыркы учурда мамлекеттик билим берүү стандарттарын куруунун, шайкеш келтирүүнүн жана жаңылоонун концептуалдык, усулдук жана усулдук негиздери гана иштелип чыкпастан, ошондой эле МБС өзүнүн адекваттуу интерпретациясын дисциплиналар аралык мамиленин контекстинде гана ала тургандыгы ынандырарлык түрдө далилденген анализдин философиялык, педагогикалык, маданий, системалык генетикалык жана башка аспектилерин айкалыштыруу.

2012-2013-жылдары 2013-жылы ишке киргизилген кредиттик билим берүү системасынын талаптарын эске алуу менен экинчи муундагы жогорку педагогикалык билим берүүнүн адистиктери жана багыттары боюнча стандарттар иштелип чыккан. Бул стандарттарды ишке киргизүү жогорку билим берүүнү модернизациялоого ылайык билим берүү стандартынын мамлекеттик компонентинин

дисциплиналарынын мазмунун мазмун менен улантууну эске алуу менен жаңыртууга мүмкүндүк берди. Мындан тышкары, кредиттик билим берүү системасын киргизүү шартында жаңы стандарттар өлкөнүн ЖОЖдоруна тандоо компонентинин блогунун интеграцияланган жана тиешелүү атайын курстарын иштеп чыгууга мүмкүндүк берет.

Бул үчүн билим берүүнүн стандартында СЭСтин бардык мазмунунун 60%ы бөлүнгөн. Бул жаңы муундагы стандарттар билим берүү программаларынын ийкемдүүлүгүнүн жана өзгөрмөлүүлүгүнүн жогорку даражасын, ЖОЖдор жана окуу жайдын бөлүмдөрү тарабынан өз алдынча долбоорлоо үчүн ачыктыгын, билим берүү кызматтарынын негизги керектөөчүлөрүнүн керектөөлөрүнө адекваттуу экендигин билдирет.

Билим берүү жана илим министрлигинин 2004-жылдын 7-августундагы № 671 буйругу менен бакалавриат үчүн педагогикалык адистиктердин жаңы стандарттары бекитилген. Мурунку муундагы стандарттарга (2001-ж.) салыштырмалуу экинчи муундун учурдагы стандарттары, албетте, алда канча кемчиликсиз, структурасы жана мазмуну боюнча. Мамлекеттик стандарттын мазмунуна ООД (жалпы билим берүү дисциплиналары), БД (базалык дисциплиналар), ПД (негизги дисциплиналар) циклдеринин предметтери кирет.

Стандарттын кабыл алынган модели билим берүүнүн үзгүлтүксүздүк принцибин ишке ашырууга жана бүткүл билим берүү системасынын алкагында бирдиктүү билим берүү мейкиндигин сактоого көмөктөшөт, бул мугалимдик билим берүүнүн системалык түзүүчү функциясын жогорулатат.

Илимдин, техниканын, маданияттын жетишкендиктерин чагылдырган жаңы курстарды киргизүү менен окутуунун атайын (предмети боюнча) жана психологиялык-педагогикалык компоненттеринин тең салмактуулугун камсыздоо маселеси чечилди; дисциплиналар аралык негизде курулган, багытталган программаларды иштеп чыгуу гуманитардык жана табигый илимдердин кеңири чөйрөлөрүндөгү фундаменталдык билимдер. Математика тармагында бул «Педагогикадагы математикалык методдор» деген атайын курстун киргизилишинен көрүндү.

Акырында 2006-жылдын август айында Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик билим берүү стандартынын 3.08.252-2006 жаңы редакциясы бекитилген.

ЖОЖдор үчүн Мамлекеттик билим берүү стандарттарынын жаңыланган варианттары, алардын биринчи варианттары киргизилгенден кийин 2-3 жылдан кийин пайда болот, бул бул ченемдик укуктук документтерди өз убагында жана толук оңдоого мүмкүндүк бербейт.

Негизги кемчилик, биздин оюбузча, билим берүүнүн минималдуу мазмунуна жана ЖОЖдун бүтүрүүчүлөрүн даярдоо деңгээлине карата талаптардын системасын түзүүгө бирдиктүү теориялык мамиленин жоктугу, бул талаптардын декларативдик мүнөзү, алардын билим берүүнүн диагностикасына жетишээрлик көңүл бурбагандыгы болуп саналат. Жетишкендиктердин эң негизгиси, айрым дисциплиналар үчүн окуу убактысын мазмунду тандоодо жана бөлүштүрүүдө.

КР STES 3.08.002 - 2004 менен STES КР 3.08.252 - 2006 менен салыштырып көрөлү. Бул документтер көп жагынан окшош: курулуштун жалпы түзүмү, ченемдик документтерге жалпы шилтемелер, квалификациялык мүнөздөмөлөр, кесиптик ишмердүүлүктүн түрлөрү жана максаттардын таксономиясы, типтүү милдеттери дал келет. Анда, мисалы, математика боюнча билим берүү программаларынын мазмунуна башкача мамиле жасоого эмне себеп болот? Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик билим берүү стандартында 3.08.002 - 2004, 050102 ПМНО адистигине 225 саат, ал эми Кыргыз Республикасынын 3.08.252 - 2006 Мамлекеттик билим берүү стандартында 135 саат бөлүнгөн; 050113 Биология жана 050112 Химия адистиктери боюнча, тескерисинче, математика боюнча 90 сааттан 135 саатка чейин көбөйгөн. Ошол эле учурда, эгерде унификация академиялык дисциплинага бөлүнгөн убакытка тийсе, анда мазмунду тандоо толугу менен Мамлекеттик билим берүү стандартынын авторлорунун карамагында. Сыягы, башталгыч класстын мугалимдерине статистикалык маалыматты математикалык иштетүүнүн негиздерин билүү, математиканын жалпы структуралары жөнүндө билүү таптакыр зарыл эмес, анткени бул суроолор КР Мамлекеттик билим берүү стандартында 3.08.252 -2006-жылы алынып салынган.

Педагогика жана психология боюнча математикалык методдор боюнча атайын курстар университеттин тандоосуна калтырылган. Башка педагогикалык адистиктер үчүн математика боюнча билим берүү программаларынын мазмунуна карата да дал ушундай айырмачылыктар бар. Ошентип, математика психологдорго, мугалимдерге тийиш эмес, географтарга 90 саат бөлүнгөн. Белгилеп кете турган нерсе, тектеш педагогикалык эмес адистиктер үчүн окуу программасында математикалык компонент алда канча бай, мисалы, биолог-мугалимдер математиканы 135 саат, 050607 адистиги

боюнча биологдор 225 саат окушат. Чындыгында стандарттар билим берүүгө компетенттүү мамиленин негизинде иштелип чыккан, ошондуктан бүтүрүүчүлөрдүн компетенттүүлүгүн жогорулатуу аркылуу анын жогорку сапатына жетишүүгө көмөктөшүүгө тийиш. Математиканы окутуунун практикасында, биздин оюбузча, Мамлекеттик билим берүү стандартында көрсөтүлгөн компетенттүүлүк мамиле бүгүнкү күндө ишке ашырылган жок. Ар түрдүү адистиктер боюнча биринчи муундагы мамлекеттик билим берүү стандарттарында бүтүрүүчү математика курсунда үйрөнүлгөн негизги түшүнүктөрдү жана усулдарды билиши керек деген жобо камтылган; табият таануу жана техникадагы эң жөнөкөй системалардын жана процесстердин математикалык моделдерин билүү; математикалык моделдөө жөнүндө идея бар. Ошентип, математиканын профессионалдык ишмердүүлүктүн маселелерин чечүүнүн маанилүү куралы катары ролу мурунку стандарттар менен аныкталган эмес, ал эми бул математикалык дисциплинаны окутуу процесси бүтүрүүчү бул предмет боюнча белгилүү бир калдык билимге ээ боло тургандай структураланган. Бардык дисциплиналар боюнча, анын ичинде математика боюнча окутуунун сапатын баалоого принципиалдуу башкача мамилени кабыл алган жаңы мамлекеттик билим берүү стандарттарына өтүү аталган маселени чечкен жок, анын үстүнө аны курчутту.

Кыргыз Республикасынын 3.08.252 - 2006 Мамлекеттик билим берүү стандартын карап көрөлү. Анда 050102 – Педагогика жана башталгыч билим берүүнүн методикасы адистиги боюнча бакалаврдын негизги компетенцияларына талаптар төмөнкү формада түзүлгөн:

1) идеясы болушу керек:

- ааламдын илимий, философиялык жана диний сүрөттөрү, адам жашоосунун маңызы, максаты жана мааниси жөнүндө; адамдын өнүгүүсүнүн азыркы этабында баарлашуу психологиясы; Базар экономикасы; ар кандай саясий агымдар жана партиялар; жаш адистердин укуктары жана милдеттери;

2) билүү:

коомдук жана гуманитардык илимдер чөйрөсүндөгү негизги окууларды, бул илимдердин методдорун; адамдын адамга, коомго, айлана-чөйрөгө болгон мамилесин жөнгө салуучу этикалык-укуктук нормалар; Кыргыз Республикасынын башка элдеринин маданиятынын тарыхы, ... билим берүүнү өнүктүрүүнүн негизги багыттары жана перспективалары. жалпы кесиптик илимдер; эмгекти коргоонун жана коопсуздуктун негизги жоболору; экологиялык проблемалар; окуучулардын куралтык физиологиялык өзгөчөлүктөрү; педагогика илиминин теориялык жана эмпирикалык изилдөө методдору;

3) кыла алат:

- өз ишин илимий негизде уюштуруу, маалыматты чогултуунун, сактоонун жана иштетүүнүн компьютердик ыкмаларын өздөштүрүү; окуучулардын коомдук өнүгүү процесстерине илимий көз карашын калыптандырууга көмөктөшөт ...башталгыч мектепте окутуунун жана тарбиялоонун алдыңкы педагогикалык тажрыйбасын талдоо, жайылтуу; кадрларды даярдоо профили жана ага байланыштуу маселелер боюнча атайын адабияттарда багыттоо;

- өз ишинде кесиптик лексиканы билгичтик менен колдонуу; окуу материалын тандоо жана интеграциялоо; зарыл дидактикалык материалдарды өз алдынча чыгарууга, башталгыч мектептин окуу процессинде окуунун техникалык каражаттарын пайдаланууга;

4) жөндөмгө ээ:

- окуу процессинин долбоорлорун иштеп чыгуу жана ишке ашыруу боюнча;

компетенттүү болуу:

- билим берүүнүн сапатын жогорулатууга салым кошуу менен педагогикалык маселелерди калыптандырууда жана чечүүдө

Негизги дисциплиналар циклинин максаты:

1) педагогика, психология, балдар адабияты, тил теориясы, математика, табият таануунун негиздери, башталгыч мектепте окутуунун теориясы жана заманбап технологиялары боюнча теориялык билимдер менен куралдандыруу;

2) келечектеги мугалимдин кесиптик даярдыгында жана ишмердүүлүгүндө дисциплинанын ордун түшүнүү;

3) инсандын өнүгүүсүнүн психологиялык мыйзамдары, кенже окуучулардын ишмердүүлүгүнүн өзгөчөлүктөрү жөнүндө билимдер системасын калыптандыруу;

4) башталгыч класстын мугалиминин кесиптик ишмердигинде алган билимдерин колдонуу көндүмдөрүн калыптандыруу;

5) окуучулардын жана коллективдин ишмердүүлүгүн талдоо, педагогикалык таасирдин натыйжаларын баалоо методикасын өздөштүрүү.

6) башталгыч мектептин окуу процессинде окуучулардын иш-аракетин жана алардын "мугалим-окуучу" системасындагы өз ара аракеттенүүсүн уюштуруу жөндөмүн калыптандыруу.

Бул бүтүрүүчүнүн 1-2-курста алган математикалык даярдыгы бул иштин бардык түрлөрүнө жетиштүү болушу керек дегенди билдирет.

Кесиптик компетенттүүлүккө талаптар:

Бакалавр кеңири фундаменталдык жана практикалык даярдыкты айкалыштырууга, өз адистиги боюнча эркин сүйлөөгө, билимин үзгүлтүксүз толуктап турууга, педагогикалык ишти уюштуруунун принциптерин практикада жетекчиликке алууга, педагогикалык процессти башкаруунун алдыңкы ыкмаларын өздөштүрүүгө тийиш.

Окуу дисциплиналарынын негизги циклдери боюнча билимге карата талаптар:

Бирдиктүү педагогикалык процесстин фундаменталдык билими менен аныкталган мугалимге коюлган талаптардын негизинде 050102 – Башталгыч билим берүүнүн педагогикасы жана методикасы адистиги боюнча бүтүрүүчүлөрдү даярдоо заманбап деңгээлге ылайык келет, эгерде:

- жалпы билим берүү илимдеринин цикли аркылуу болочок мугалимде коомдун социалдык-экономикалык кайра курууларындагы инсандын ролу жөнүндө түшүнүк калыптанат; болочок мугалим ар кандай кубулуштун, анын ичинде инсандын, коллективдин диалектикалык өнүгүүсүнүн маңызын жана аларды калыптандыруудагы ишмердүүлүктүн ролун терең өздөштүрүү; негизги дисциплиналарды окуп-үйрөнүүдө инсандын өнүгүүсүнүн психологиялык мыйзамдары, жаш студенттердин иш-аракеттеринин өзгөчөлүктөрү жөнүндө билимдер системасы, окутулган дисциплиндердин негиздери боюнча билимдер, алардын ишмердүүлүгүн талдоо методикасын өздөштүрүү көндүмдөрүнүн системасы; студенттер жана педагогикалык таасирдин натыйжаларын баалоочу коллектив түзүлөт; келечектеги мугалимдин кесиптик даярдыгында жана ишмердүүлүгүндө дисциплинанын ордун түшүнүү; негизги дисциплиналарды окууда болочок мугалим өзүнүн ишмердүүлүгүнүн объектиси, педагогикалык процесс жөнүндө системалык-структуралык түшүнүк алат, анын абалын изилдөө ыкмаларын өздөштүрөт, студенттердин ишмердүүлүгүн жана алардын өз ара аракеттенүүсүн уюштурууну үйрөнөт.

Математиканын баштапкы курсунун негиздери мазмунуна төмөнкү суроолор гана кирет:

Математика боюнча жалпы түшүнүктөр: көптүктөр жана алар боюнча амалдар, математикалык түшүнүктөр, сүйлөмдөр жана дал келүүлөрдүн жана мамилелердин далилдери. Бүтүн терс эмес мамилелер: натуралдык сандар системасынын аксиоматикалык курулушу, терс эмес бүтүн сандын көп-теориялык мааниси жана аларга амалдар, санак системалары, терс эмес бүтүн сандардын бөлүнүүчүлүгү.

Оң рационал сандар жана реалдуу сандар. Теңдемелер. Теңсиздиктер. Функциялар. Сандар жана өлчөөлөр.Көрүнүп тургандай, эгерде стандарттар математикалык даярдыктын баштапкы сандык параметрлерин белгилесе, анда бул адистиктин мугалимдери үчүн бул жөнөкөй. Сапатка келсек, ал бүтүрүүчүнүн компетенттүүлүгүнүн деңгээлин аныктоо аркылуу кыйыр түрдө жөнгө салынат (бул стандарттардын негизги айырмалоочу белгиси), б.а. ал даярдалууга тийиш болгон кесиптик иштин түрлөрүн жана анын кесиптик ишинин милдеттерин көрсөтүү аркылуу. Мындан тышкары, стандарт квалификациялык талаптарды (кесиптик маселелерди чечүү үчүн зарыл болгон иш-чаралардын тизмеси), ошондой эле мугалимдин кесиптик даярдыгына талаптарды түзөт.

Колдонулган адабияттар:

1. Ожегов С.И. Словарь русского языка. 19-изд. М.: Русский язык, 1987. - с.234.

2. Семенова М.В. Педагогические условия формирования профессиональной компетентности будущих педагогов в вузе. – дисс. … канд. пед. наук. – Караганда, 2005 – 162 с.

3. Ильина Т.А. Структурно-системный подход к организации обучения. – М.: Знание, 1972. – Вып. 3. – 80с

4. Ляудис В.Я. Структура продуктивного учебного воздействия: Психолого-педагогические проблемы взаимодействия учителя и учащихся. / Под. ред. А.А.Бодалева. - М., 1981.

5. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход.- М.:Высш.шк, 1991.- 207 с.